

การสร้างสรรค์เครื่องประดับร่วมสมัย : แรงบันดาลใจจากลวดลายกระเบื้องเคลือบโบราณ ของวัดปากน้ำ อำเภอมัฒนา จังหวัดสมุทรสงคราม

สุพรรณิการ์ ตีรณปริณญ์

คณะศิลปวิจิตร สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

Corresponding author: supannikar.t@ffa.bpi.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อสร้างสรรค์และเผยแพร่ผลงานเครื่องประดับร่วมสมัย แรงบันดาลใจจากการถอด
อัตลักษณ์ลวดลายกระเบื้องเคลือบโบราณระดับชุมชนประตูหน้าต่างของวิหารพระพุทธไสยาสน์ วัดปากน้ำ อำเภอมัฒนา
จังหวัดสมุทรสงคราม 2) เพื่อให้ได้องค์ความรู้ รูปแบบผลงานเครื่องประดับร่วมสมัยที่เป็นการสร้างนวัตกรรมและสร้าง
ผลิตภัณฑ์จากการบูรณาการงานระดับตกแต่งทางสถาปัตยกรรมไทยท้องถิ่นของชุมชนเข้าด้วยกันกับงานเครื่องประดับ
วิธีดำเนินการวิจัย ประกอบด้วย ส่วนที่ 1 การสัมภาษณ์ การสังเกตจากการลงพื้นที่ และการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง
เพื่อวิเคราะห์ค้นหารูปแบบ เทคนิคและวิธีการในการสร้างสรรค์ผลงานเครื่องประดับร่วมสมัย และส่วนที่ 2 คือ การสอบถาม
ความพึงพอใจผู้เข้าชมนิทรรศการ จำนวน 50 คน และวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ยของความพึงพอใจการชมนิทรรศการ
ผลการวิจัยพบว่า ผลงานเครื่องประดับร่วมสมัยที่เกิดจากการสร้างสรรค์ผลงานในครั้งนี้ แสดงให้เห็นถึงการออกแบบ
สร้างสรรค์ที่ได้รับแรงบันดาลใจจากการถอดอัตลักษณ์ลวดลายกระเบื้องเคลือบระดับชุมชนประตูหน้าต่างของวิหารพระพุทธ-
ไสยาสน์ โดยเป็นการสร้างนวัตกรรมและผลิตภัณฑ์ประเภทเครื่องประดับจากลวดลายการประดับตกแต่งทางสถาปัตยกรรม
ผสมผสานเข้ากับเทคนิคการเขียนสีเบญจรงค์ซึ่งเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนอัมพวา ถือได้ว่าเป็นการสร้างคุณค่า
และมูลค่าให้เพิ่มมากขึ้น ผู้ชมนิทรรศการยังได้รับความรู้เกี่ยวกับวัดและลวดลายของวัดเพิ่มมากขึ้น โดยมีผลประเมิน
ความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ที่ระดับมากที่สุด อีกทั้งประโยชน์ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ คือ แนวทางในการถอดอัตลักษณ์
มรดกทางวัฒนธรรมของไทยให้เป็นทัศนธาตุเชิงศิลปะและออกแบบสร้างสรรค์เป็นผลงานเครื่องประดับโดยใช้หลักการ
ออกแบบร่วมสมัย ซึ่งจะสามารถนำไปต่อยอดสร้างเป็นผลงานหรือผลิตภัณฑ์อื่น ๆ ได้อีกหลายประเภท อันจะก่อให้เกิด
ประโยชน์ในอนาคตได้ต่อไป

คำสำคัญ : 1. เครื่องประดับ 2. ลวดลาย 3. กระเบื้องเคลือบ 4. วัดปากน้ำ 5. อัมพวา

The creation of contemporary jewelry: Inspiration from the ancient glazed tile patterns of Wat Pak Nam, Amphawa District, Samut Songkhram Province

Supannikar Tiranaparin

Faculty of Fine Arts, Bunditpatanasilpa Institute, Nakhon Pathom 73170, Thailand

Corresponding author: supannikar.t@ffa.bpi.ac.th

Abstract

The aims of this research are 1) to create and disseminate contemporary jewelry inspired by antique glazed tiles decorating the doors and windows of the Reclining Buddha Viharn at Wat Pak Nam, Amphawa District, Samut Songkhram Province; and 2) to gain knowledge about contemporary jewelry that fosters innovation and product development by integrating local Thai architectural decorations with jewelry design. The research consists of two parts. The first part involves collecting primary data through interviews and field observations, as well as secondary data from books, documents, articles, and related research to explore styles, techniques, and methods for creating contemporary jewelry. The second part involves surveying the satisfaction of exhibition visitors. The study sample consists of 50 exhibition attendees, with data analyzed by calculating the average satisfaction rate. The research findings reveal that the contemporary jewelry designs created in this study are inspired by the identity of antique glazed tiles adorning the doors and windows of the Reclining Buddha Viharn at Wat Pak Nam. These designs incorporate architectural decorative patterns with the Benjarong painting technique, a traditional craft of the Amphawa community, adding cultural and economic value to the creations. In addition, exhibition visitors gained greater knowledge about the temple and the significance of its glazed tile decorations. The overall satisfaction rating for the exhibition was at the highest level. The key contribution of this research is the development of guidelines for transforming Thai cultural heritage into artistic visual elements for contemporary jewelry design. This approach can be further developed to create a variety of other products, generating future value and opportunities.

Keywords: 1. Jewelry 2. Patterns 3. Glazed tiles 4. Wat Pak Nam 5. Amphawa

บทนำ

“วัดปากน้ำ” ตั้งอยู่บริเวณปากแม่น้ำแควอ้อม ตำบลแควอ้อม อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม เป็นวัดโบราณสมัยกรุงศรีอยุธยา แต่มาขอตั้งเป็นวัดเมื่อ พ.ศ. 2458 สิ่งที่น่าสนใจภายในวัด ได้แก่ พระอุโบสถ วิหารรอยพระพุทธรบาท และวิหารพระพุทธรูปไสยาสน์ ซึ่งขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถาน มีกรอบประตูและหน้าต่างปูนปั้นประดับกระเบื้องทั้งงามมาก (Peerapun et al., 2006, p. 99) มีเรื่องราวในพุทธประวัติและสัญลักษณ์สิริมงคลแบบจีนที่มีความน่าสนใจเป็นประเด็นในการสร้างสรรค์ เนื่องจากวัดปากน้ำในอดีตมีความเจริญรุ่งเรืองและมีหลักฐานการอพยพเข้ามาของคนจีนในช่วงอยุธยาถึงต้นรัตนโกสินทร์ นอกจากนี้ยังเป็นวัดที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 เสด็จประพาสต้นอีกด้วย (Phrakrusamu Wisut Thammawisuttho, 2021, p. 4)

การประดับตกแต่งซุ้มประตูหน้าต่างในงานสถาปัตยกรรมไทยนั้น มักจะประดับตกแต่งอย่างวิจิตร ซึ่งนอกจากแสดงให้เห็นคุณค่าทางความงามแล้วยังแสดงให้เห็นถึงแนวคิดที่เป็นคติสัญลักษณ์ที่แฝงความหมายต่าง ๆ ภายใต้อารมณ์แห่งความงาม ซึ่งงานสถาปัตยกรรมไทยได้รับอิทธิพลการประดับแบบจีนอย่างเห็นได้ชัดในสมัยรัชกาลที่ 3 ดังจะเห็นได้จากการประดับตกแต่งด้วยกระเบื้องเคลือบตัดเป็นชิ้นเล็ก ๆ มาประกอบเป็นสัญลักษณ์สิริมงคลต่าง ๆ ที่ล้วนมีรูปทรงที่มีความเกี่ยวเนื่องกับธรรมชาติ โดยอิทธิพลจีนยังคงปรากฏอยู่ในศาสนสถานแบบไทยอย่างต่อเนื่อง เช่นที่พบในงานประดับตกแต่งซุ้มประตูหน้าต่างของวิหารพระพุทธรูปไสยาสน์ วัดปากน้ำ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงต้องการสร้างสรรค์ผลงานเครื่องประดับร่วมสมัยที่มีแรงบันดาลใจจากการถอดอัตลักษณ์ลวดลายกระเบื้องเคลือบประดับซุ้มประตูหน้าต่างของวิหารพระพุทธรูปไสยาสน์ วัดปากน้ำ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม เพื่อเป็นการสร้างสรรค์ที่บูรณาการงานประดับตกแต่งทางสถาปัตยกรรมไทยเข้ากับงานเครื่องประดับ สะท้อนให้เห็นถึงเอกลักษณ์ความงามของลวดลาย โดยใช้เทคนิคกระบวนการทางเครื่องเคลือบดินเผา และงานเบญจรงค์ซึ่งเป็นงานภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนอัมพวา เป็นการสร้างองค์ความรู้ นวัตกรรมและสร้างผลิตภัณฑ์ประเภทเครื่องประดับที่มีทั้งมูลค่าและคุณค่าจากงานสถาปัตยกรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนอัมพวา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างสรรค์และเผยแพร่ผลงานเครื่องประดับร่วมสมัย แรงบันดาลใจจากการถอดอัตลักษณ์ลวดลายกระเบื้องเคลือบโบราณประดับซุ้มประตูหน้าต่างของวิหารพระพุทธรูปไสยาสน์ วัดปากน้ำ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม
2. เพื่อให้ได้องค์ความรู้ รูปแบบผลงานเครื่องประดับร่วมสมัยที่เป็นการสร้างนวัตกรรมและสร้างผลิตภัณฑ์จากการบูรณาการงานประดับตกแต่งทางสถาปัตยกรรมไทยท้องถิ่นของชุมชนเข้าด้วยกันกับงานเครื่องประดับ

การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องและกรอบแนวคิดการวิจัย

การสร้างสรรค์เครื่องประดับร่วมสมัย แรงบันดาลใจจากลวดลายกระเบื้องเคลือบโบราณของวัดปากน้ำ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ผู้วิจัยได้ใช้ทฤษฎีหลักการออกแบบร่วมสมัย ซึ่งเป็นการออกแบบสร้างสรรค์โดยผสมผสานมรดกทางวัฒนธรรม ได้แก่ ลวดลายกระเบื้องเคลือบการประดับตกแต่งทางสถาปัตยกรรม และเทคนิคเบญจรงค์เข้าด้วยกัน และใช้พื้นฐานทางองค์ประกอบศิลป์ในการวิเคราะห์ลวดลายกระเบื้องเคลือบให้เป็นทัศนธาตุเชิงศิลปะ อาทิ เส้น สี รูปร่าง รูปทรง มีการตัดทอนรูปร่างรูปทรงและจัดองค์ประกอบใหม่ให้เรียบง่ายมากขึ้น ทำให้เกิดความร่วมมือที่แสดงออกถึงอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมผนวกกับการวิเคราะห์จำแนกตีความหมายของลวดลายตามคติความเชื่อ ก่อให้เกิดการพัฒนาและสร้างสรรค์เป็นผลงานเครื่องประดับที่มีทั้งคุณค่าทางวัฒนธรรม ความงามและมูลค่าทางเศรษฐกิจ ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องจากหนังสือ เอกสาร และงานวิจัย โดยมีเนื้อหาสำคัญเพื่อนำมากำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

1. การออกแบบเครื่องประดับร่วมสมัยจากมรดกทางวัฒนธรรม

มรดกทางวัฒนธรรม คือ ผลผลิตหรือผลงานสร้างสรรค์ของมนุษย์ ที่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและมีการคัดเลือกและถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น ควรค่าแก่การรักษาและดำรงอยู่ต่อไป โดยสามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ 1) มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้ เช่น สถาปัตยกรรม จิตรกรรม ประติมากรรม ศิลปหัตถกรรม เป็นต้น 2) มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ เช่น ความเชื่อ ภูมิปัญญา จารีต ขนบธรรมเนียม ประเพณี เป็นต้น ซึ่งการออกแบบเครื่องประดับจากมรดก

ทางวัฒนธรรมนั้น เป็นส่วนหนึ่งของการออกแบบร่วมสมัย ที่มีความคิดเชิงสร้างสรรค์เข้ามาเกี่ยวข้อง มีการนำเอา วัฒนธรรมมาเป็นส่วนสำคัญของการพัฒนาแนวคิด การออกแบบและสร้างสรรค์ ผ่านพื้นฐานการจัดองค์ประกอบ ทางศิลปะเพื่อสะท้อนความงามผ่านเครื่องประดับในวัย ที่สัมพันธ์กันกับกลุ่มเป้าหมาย และใช้วัสดุร่วมสมัยที่ หลากหลายร่วมกับวัสดุที่มีค่า เช่น เงิน ทอง เป็นต้น (Jaisuda, 2021, p. 17)

2. ประวัติความเป็นมาของวิหารพระพุทธไสยาสน์ วัดปากน้ำ อำเภอมัณฑะปุม จังหวัดสมุทรสงคราม และ ลักษณะการประดับขุมประตูปะตูหน้าต่าง

วิหารพระพุทธไสยาสน์ (พระนอนที่ใหญ่ที่สุดในจังหวัด สมุทรสงคราม) ตัวองค์พระนั้น ตามหลักฐานพระพักตร์ มีศิลปะทางสุโขทัย จึงอนุมานว่าสร้างสมัยอยุธยาตอนต้น สมัยโบราณนิยมสร้างพระนอนตากแดดไว้ มีความยาว 6.50 เมตร ส่วนวิหารนั้นมาสร้างขึ้นในภายหลังในสมัยพระครู วัฒนศิริลาจารย์ (หลวงพ่อดำ อินฺทโชติ) พ.ศ. 2451 สมัยรัชกาล ที่ 5 ร.ศ. 127 กรมศิลปากรได้ขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถาน ประกาศในพระราชกิจจานุเบกษา เล่ม 113 ตอนพิเศษ ที่ 50 ง วันที่ 18 ธันวาคม 2539 และกรมศิลปากรได้บูรณะ เมื่อ พ.ศ. 2550 ขุมประตูปะตูหน้าต่างของวิหารมีลวดลายปูนปั้น ประดับกระเบื้องแบบจีนที่มีความสวยงาม เป็นเรื่องราว ในพุทธประวัติ ดอกไม้และสัตว์ต่าง ๆ (Phrakrusamu Wisut Thammawisuttho, 2021, p. 9)

3. การประดับตกแต่งทางสถาปัตยกรรมไทยด้วย กระเบื้องเคลือบ

กระเบื้องใช้ในการก่อสร้างสถาปัตยกรรมและศิลปกรรม ไทยมาช้านาน นับได้ตั้งแต่ก่อนยุคสุโขทัย โดยเป็นองค์ประกอบ ต่าง ๆ ของวัดไทย ตั้งแต่หลังคา ซ่อฟ้า ใบระกา เชิงชาย ฐานพื้นและฝาผนังของโบสถ์วิหาร ไปจนถึงกำแพงแก้วที่ใช้ กระเบื้องตกแต่งเป็นซุ้มลูกกรงหรือลวดลายโปร่งของกำแพง ซึ่งกระเบื้องที่ใช้มีทั้งกระเบื้องที่ผลิตขึ้นเองในประเทศ กระเบื้องสำเร็จที่นำเข้ามารวมถึงกระเบื้องสั่งทำตามแบบ ในต่างประเทศ ในสมัยรัตนโกสินทร์มีการติดต่อกับชาวจีน ทำให้เกิดเทคนิคการทำกระเบื้องมากขึ้น โดยเฉพาะกระเบื้อง เขียนลาย ในช่วงรัชกาลที่ 2-3 ได้นำเข้ากระเบื้องเขียนลวดลาย จากจีนเข้ามาตกแต่งวัดวาอารามมากมาย เช่น วัดเทพธิดา วัดราชโอรสาราม จนในสมัยรัชกาลที่ 3 โปรดเกล้าฯ ให้ตั้ง โรงเผากระเบื้องเคลือบใช้เองที่วัดสระเกษ จึงทำให้เทคนิค ในการใช้กระเบื้องเคลือบเพื่อบูรณะวัดได้รุ่งเรืองสืบต่อมา

ในรัชกาลที่ 4-5 ซึ่งพบว่าในรัชกาลที่ 5 ทรงใช้กระเบื้องสั่งทำ ที่ผลิตขึ้นเองในประเทศ เป็นกระเบื้องที่มีลวดลายงดงาม ทั้งในแบบไทย จีน และตะวันตก อีกทั้งพระบาทสมเด็จพระ จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ใช้ กระเบื้องสีเบญจรงค์แบบไทยมาตกแต่งโบสถ์วิหาร พระเจดีย์ ของวัดราชบพิธสถิตมหาสีมาราม แต่เป็นกระเบื้องนำเข้า มา โดยออกแบบแล้วสั่งให้ช่างจีนทำเป็นลายไทยสีเบญจรงค์ (Thai Studies Cu, 2018)

กระเบื้องเคลือบ (เครื่องเคลือบดินเผา) ในงานประดับ ตกแต่งสถาปัตยกรรมนั้น ได้แสดงให้เห็นถึงคุณค่า ทางความงามด้วยชิ้นงานที่มีการตัด ต่อ ปะ ติด เสียบ ขึ้นเครื่องเคลือบเป็นซอกเป็นดอก ความงามของรูปร่าง รูปทรง ลวดลาย สีสน ที่มีความกลมกลืนและความเหมาะสมกับ รูปแบบสถาปัตยกรรมในแบบพระราชนิยมที่มีอิทธิพลจีน หรือการผสมผสานกับรูปแบบสถาปัตยกรรมในแบบ ประเพณีไทย มีรูปแบบและมีความหมายไปในการบูชา พุทธศาสนาและพระมหากษัตริย์ด้วยการออกแบบประดิษฐ์ ตกแต่งอย่างประณีต สวยงาม และการสื่อความหมายตาม คติความเชื่อด้วยรูปแบบและสัญลักษณ์รูปดอกไม้ สิ่งของ และสัตว์ชนิดต่าง ๆ อีกทั้งแสดงให้เห็นถึงการเชื่อมโยงทาง ศิลปวัฒนธรรมของชาวไทยและชาวจีนเข้าด้วยกันเป็นอย่างดี (Pantupakorn et al., 2005)

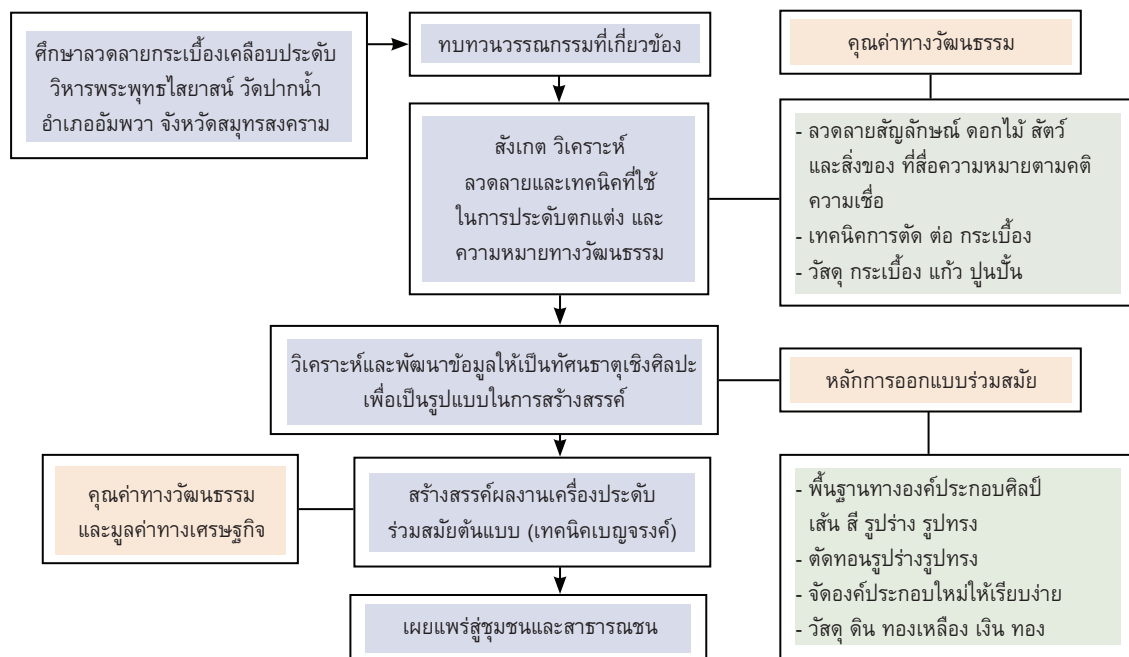
4. เครื่องเบญจรงค์ขุมชนอัมพวา

ชุมชนอัมพวานั้น นอกจากจะมีอาชีพหลักจากการเกษตร และค้าขายแล้ว ภายในชุมชนยังมีการรวมกลุ่มเพื่อผลิตงาน ศิลปหัตถกรรมที่แสดงถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีคุณค่าของ ชุมชนอีกด้วย ซึ่งหนึ่งในนั้นที่มีชื่อเสียง คือ เครื่องเบญจรงค์ อีสานสวยงาม อัมพวาเป็นสถานที่ประสูติของพระบาทสมเด็จพระ พุทธเลิศหล้านภาลัย ในรัชสมัยของพระองค์ศิลปะไทย ด้านต่าง ๆ เจริญรุ่งเรืองมาก โดยสมเด็จพระศรีสุริเยนทราบรมราชินี ซึ่งทรงกำกับห้องเครื่องฝ่ายใน ได้ทรงสั่ง เครื่องขามเบญจรงค์และเครื่องถ้วยลายน้ำทอง ลายเทพนม และลายประดิษฐ์ใหม่ เช่น ลายดอกกุหลาบ ดอกเบญจมาศ ดอกพุดตาน ลายนก และลายดอกไม้ เข้ามาใช้ในราชสำนัก และมีการใช้เรื่อยมาจวบจนรัชกาลที่ 5 โดยในชั้นแรกเป็น เครื่องใช้ในราชสำนักเท่านั้น ไม่ใช่สำหรับสามัญชนทั่วไป แต่ปัจจุบันคนทั่วไปสามารถซื้อเครื่องเบญจรงค์มาใช้สอย หรือสะสมได้ โดยเฉพาะการซื้อจากชุมชนอัมพวาและพื้นที่ ใกล้เคียง ซึ่งเป็นแหล่งผลิตเครื่องเบญจรงค์ที่มีคุณภาพของ ประเทศไทย มีการรื้อฟื้นและพัฒนาการเขียนลายเบญจรงค์

ที่สวยงาม ทั้งการเลียนแบบของโบราณ และลายประยุกต์ที่คิดค้นขึ้นมาใหม่ (Peerapun et al., 2006, p. 68)

การทำเครื่องเบญจรงค์ถือว่าเป็นงานด้านศิลปหัตถกรรมของไทยที่มีมาตั้งแต่สมัยโบราณ เป็นเครื่องถ้วยที่ผสมผสานระหว่างศิลปะไทยและจีน “เครื่องถ้วยเบญจรงค์” แปลว่าเครื่องถ้วย 5 สี เขียนด้วยสีต่าง ๆ บนเคลือบ ทำให้ลายหุ่นเด่นชัดขึ้น แต่โดยข้อเท็จจริงมีได้หมายความว่าจะมีจำนวนสีที่ตกแต่งอยู่บนภาชนะเพียง 5 สี แต่จะมีตั้งแต่ 3 สีขึ้นไป

จนถึง 8 สี สีที่ใช้เป็นหลัก ได้แก่ สีแดง เหลือง ขาว ดำ เขียว หรือน้ำเงิน ปัจจุบันมีการใช้โทนสีมากกว่า 30 สี ซึ่งลวดลายที่วาดลงในเครื่องเบญจรงค์ สะท้อนถึงภูมิปัญญาชาวบ้าน วัฒนธรรมตามความเชื่อของไทย และวิถีชีวิตของคนไทย จัดเป็นเครื่องถ้วยชั้นสูงที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ (Thai Cultural Heritage Continuation Project, 1999, pp. 27–30) ดังนั้นจากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องตามที่ได้กล่าวมาข้างต้นนำไปสู่การกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยมีขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับวัดปากน้ำ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม โดยใช้การรวบรวมข้อมูลแบบปฐมภูมิด้วยวิธีการสัมภาษณ์และทบทวนข้อมูลจากหนังสือและตำราวิชาการ
2. ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับลวดลายกระเบื้องเคลือบประดับซุ้มประตูหน้าต่างของวิหารพระพุทธไสยาสน์ วัดปากน้ำ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม โดยรวบรวมข้อมูลทั้งแบบปฐมภูมิด้วยวิธีการสังเกตจากการลงพื้นที่จริง และแบบทุติยภูมิจากข้อมูลหนังสือและตำราวิชาการที่เกี่ยวข้องแล้วนำมาวิเคราะห์ เพื่อค้นหารูปแบบ เทคนิคและวิธีการที่สามารถนำไปใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานเครื่องประดับร่วมสมัยได้
3. กำหนดแนวทางการสร้างสรรค์ พัฒนาข้อมูลให้เป็นทัศนธาตุเชิงศิลปะ เขียนแบบร่าง 2 มิติ (sketch) และพัฒนาแบบ

4. สร้างสรรค์ผลงานเครื่องประดับร่วมสมัยต้นแบบ โดยใช้เทคนิคกระบวนการทางเครื่องเคลือบดินเผา และงานเบญจรงค์ซึ่งเป็นงานภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนอัมพวา
  5. เผยแพร่ผลงานและจัดนิทรรศการที่โครงการอัมพวาชัยพัฒนานุรักษ์ (มูลนิธิชัยพัฒนา) จังหวัดสมุทรสงคราม ซึ่งจะทำให้สามารถเข้าถึงชุมชนและสาธารณชนได้มากขึ้น โดยมีการรวบรวมข้อมูลแบบปฐมภูมิด้วยแบบสอบถามความพึงพอใจการชมนิทรรศการ
  6. สรุปผลและวิเคราะห์ผล
- ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง**
1. ผู้ที่มีความรู้/ความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับวัดปากน้ำ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม โดยใช้เกณฑ์ในการคัดเลือกด้วยวิธีแบบเฉพาะเจาะจง จำนวน 1 คน ได้แก่ เจ้าอาวาสวัดปากน้ำ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม จำนวน 1 รูป (เป็นการสัมภาษณ์ในที่แจ้ง)

2. ผู้เข้าชมนิทรรศการของโครงการวิจัย การสร้างสรรค์เครื่องประดับร่วมสมัย : แรงบันดาลใจจากลวดลายกระเบื้องเคลือบโบราณของวัดปากน้ำ อำเภอมัฒนา จังหวัดสมุทรสงคราม โดยใช้เกณฑ์ในการคัดเลือกด้วยวิธีการสุ่มแบบบังเอิญ จำนวน 50 คน ซึ่งเป็นผู้ที่สนใจเข้าชมนิทรรศการของโครงการวิจัยที่มีอายุ 20 ปีขึ้นไป และเต็มใจเข้าร่วมการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสัมภาษณ์ เป็นข้อคำถามผู้ที่มีความรู้/ความเชี่ยวชาญในประเด็นของประวัติความเป็นมาของวัดปากน้ำ อำเภอมัฒนา จังหวัดสมุทรสงคราม และประเด็นของลวดลายกระเบื้องเคลือบประดับชั้นประตู-หน้าต่างของวิหารพระพุทธไสยาสน์ ว่ามีเรื่องราวและความหมายอย่างไร รวมไปถึงวัสดุและเทคนิคที่ใช้ในการสร้างลวดลาย

2. แบบสังเกตและบันทึกข้อมูลภาพถ่าย สำหรับเก็บข้อมูลรูปแบบลวดลายกระเบื้องเคลือบประดับชั้นประตู-หน้าต่างของวิหารพระพุทธไสยาสน์ วัดปากน้ำ อำเภอมัฒนา จังหวัดสมุทรสงคราม ใช้ในการบันทึกรายละเอียด ชนิดและประเภทของลวดลาย เพื่อนำไปจำแนกและจัดหมวดหมู่ วิเคราะห์ความหมาย รวมไปถึงวัสดุและเทคนิควิธีการที่ใช้ในการตัด ต่อ ประกอบลวดลาย

3. แบบสอบถามความพึงพอใจการชมนิทรรศการ เป็นข้อสอบถามผู้เข้าชมนิทรรศการในประเด็นของความพึงพอใจในผลงานการสร้างสรรค์เครื่องประดับร่วมสมัย : แรงบันดาลใจจากลวดลายกระเบื้องเคลือบโบราณของวัดปากน้ำ อำเภอมัฒนา จังหวัดสมุทรสงคราม และความรู้ที่ผู้เข้าชมนิทรรศการได้รับ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้มีการวิเคราะห์ข้อมูลใน 2 ส่วน คือ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยนำข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมไปถึงข้อมูลจากการสัมภาษณ์ การสังเกตและบันทึกภาพถ่ายจากการลงพื้นที่มาจัดให้เป็นระเบียบ และตรวจสอบข้อมูลที่ได้อาจมีเพียงพอหรือไม่ ถ้าข้อมูลใดมีความขัดแย้งกันจะต้องตรวจสอบว่าข้อมูลที่แท้จริงเป็นอย่างไร และคัดข้อมูลที่ไมเกี่ยวข้องหรือขัดแย้งกันออกไป จากนั้นจึงทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่สมบูรณ์ โดยใช้หลักการออกแบบร่วมสมัย วิเคราะห์พื้นฐานทางองค์ประกอบศิลป์ อาทิ เส้น สี รูปร่าง รูปทรง

ตัดทอน และพัฒนาข้อมูลให้เป็นทัศนธาตุเชิงศิลปะ เพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางในการจัดองค์ประกอบสร้างสรรค์ลวดลายรูปร่าง รูปทรง ของเครื่องประดับร่วมสมัยแรงบันดาลใจจากลวดลายกระเบื้องเคลือบโบราณของวัดปากน้ำ อำเภอมัฒนา จังหวัดสมุทรสงคราม และนำไปสู่การผลิตผลงานต้นแบบจริง

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) จากแบบสอบถามความพึงพอใจการชมนิทรรศการ ซึ่งผู้วิจัยใช้แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ ตามมาตรวัดแบบลิเคิร์ต (Likert scale) เพื่อประเมินความพึงพอใจการชมนิทรรศการในประเด็นเกี่ยวกับความพึงพอใจในผลงานการสร้างสรรค์เครื่องประดับร่วมสมัย : แรงบันดาลใจจากลวดลายกระเบื้องเคลือบโบราณของวัดปากน้ำ อำเภอมัฒนา จังหวัดสมุทรสงคราม และความรู้ที่ผู้เข้าชมนิทรรศการได้รับ

ผลการวิจัย

1. ลวดลายประดับชั้นประตู-หน้าต่างของวิหารพระพุทธไสยาสน์

จากการศึกษาข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์ พระครูสมุทรวิสุทธิ ธรรมวิสุทธิ เจ้าอาวาสวัดปากน้ำ อำเภอมัฒนา จังหวัดสมุทรสงคราม ได้กล่าวว่า กระเบื้องเคลือบที่สร้างประดับตกแต่งวิหารพระพุทธไสยาสน์สร้างขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 5 สันนิษฐานว่าเป็นฝีมือของช่างชาวจีนในหล้า สร้างขึ้นในปี พ.ศ. 2451 ตามที่ปรากฏอยู่ที่ชั้นประตูของวิหาร โดยมีลักษณะเป็นงานปูนปั้นประดับกระเบื้อง วัสดุที่ใช้เป็นพวกแก้วและกระเบื้องเคลือบ ด้านทิศเหนือของวิหารจะเป็นรูปเกี่ยวกับพระพุทธประวัติของพระพุทธเจ้า ทางด้านทิศใต้จะเป็นปูนปั้นลายดอกไม้จะไม่ค่อยมีกระเบื้องประดับ ส่วนทางด้านทิศตะวันตกมีลวดลายประดับกระเบื้องที่สวยงามมากทั้งพระ ดอกไม้ และสัตว์ต่าง ๆ (Phrakrusamu Wisut Thammawisuttho, personal communication, December 11, 2021)

ผู้วิจัยได้สังเกตและบันทึกภาพถ่ายจากสถานที่จริงพบว่า ชั้นประตู-หน้าต่างของวิหารเป็นกรอบชั้นทรงภูเขาเป็นลวดลายปูนปั้นประดับกระเบื้องแบบจีนที่มีความสวยงามทางเข้าวิหารชั้นประตูทิศตะวันตก และชั้นหน้าต่างทิศใต้เป็นสัญลักษณ์มงคลแบบจีน ประกอบไปด้วยดอกไม้ ผลไม้ และสัตว์ต่าง ๆ ส่วนชั้นหน้าต่างทิศเหนือเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับพุทธประวัติตอนตรัสรู้ ตอนบำเพ็ญทุกรกิริยา และตอนปรินิพพาน ดังภาพที่ 2-4

ภาพที่ 2 ซุ้มประตูวิหารพระพุทธไสยาสน์บ้านช้างและขวา ด้านทิศตะวันตก (ที่มา : Supannikar Tiranaparin)

ภาพที่ 3 ซุ้มหน้าต่างวิหารพระพุทธไสยาสน์ ด้านทิศใต้ (ที่มา : Supannikar Tiranaparin)

ภาพที่ 4 ซุ้มหน้าต่างวิหารพระพุทธไสยาสน์ ด้านทิศเหนือ (ที่มา : Supannikar Tiranaparin)

2. การวิเคราะห์ลวดลาย ความหมาย และแนวทางในการสร้างสรรค์

ผู้วิจัยได้ดำเนินการจำแนกลวดลาย วิเคราะห์ และแปลความหมายของลวดลายประดับซุ้มประตู-หน้าต่างของวิหารพระพุทธไสยาสน์ พบว่า ลวดลายที่นิยมใช้ในการประดับตกแต่ง คือ ลายดอกไม้ โดยเฉพาะดอกโบตั๋น ซึ่งมีความหมาย

เกี่ยวกับความสง่างาม ความเป็นเลิศทั้งความงามและความสามารถ ถือเป็นดอกไม้แห่งความร่ำรวย การอวยพรให้มียศศักดิ์ รุ่งเรืองมาจะเป็นลายสัตว์มงคลจำพวกนกหลากหลายชนิดและสิงโต มีความหมายเกี่ยวกับความสงบ การอวยพรให้มียศศักดิ์ และอันดับถัดมาจะเป็นผลไม้จำพวกผลท้อ ทับทิม ลิ้นจี่ มีความหมายเกี่ยวกับความยั่งยืน ความรัก

ความฉลาด โดยเทคนิคที่ใช้จะเป็นการตัดกระเบื้องเป็นชิ้นเล็ก ๆ และนำมาประกอบเป็นดอกไม้และสัตว์ต่าง ๆ ผู้วิจัยจึงสามารถสรุปได้ว่าแนวทางในการสร้างสรรค์ คือ การนำลักษณะลวดลายประดับซุ้มประตู-หน้าต่างต่าง เทคนิคการตัดประกอบกระเบื้อง รวมถึงความหมายของลวดลายที่เป็นมงคล มาใช้ในการออกแบบสร้างสรรค์เครื่องประดับร่วมสมัย โดยแบ่งออกเป็น 3 คอลเลกชัน ได้แก่ 1) คอลเลกชันดอกไม้ เน้นไปที่ดอกโบตั๋น 2) คอลเลกชันสัตว์มงคล เน้นไปที่สัตว์จำพวกนกและสิงโต และ 3) คอลเลกชันผลไม้ เน้นไปที่ผลท้อ โดยทั้ง 3 คอลเลกชันมีดอกไม้เข้าไปร่วมด้วยในทุก ๆ คอลเลกชัน สอดคล้องกับซุ้มประตู-หน้าต่างที่มีดอกไม้ประดับอยู่ทุกซุ้มประตู

3. การวิเคราะห์ข้อมูลให้เป็นทัศนธาตุเชิงศิลปะ และเขียนแบบร่าง 2 มิติ (sketch)

จากการที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับลวดลายการประดับกระเบื้องเคลือบซุ้มประตู-หน้าต่างของวิหารพระพุทธไสยาสน์ วัดปากน้ำ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม โดยใช้หลักการออกแบบร่วมสมัย พื้นฐานทางองค์ประกอบศิลป์ ผู้วิจัยสามารถวิเคราะห์ลวดลายกระเบื้องเคลือบและพัฒนาให้เป็นทัศนธาตุเชิงศิลปะ อาทิ เส้น สี รูปร่าง รูปทรง มีการตัดทอนรายละเอียดให้มีความเรียบง่ายร่วมสมัยมากขึ้น รวมถึงวิเคราะห์ความหมายของลวดลายได้ดังภาพที่ 5-6

ภาพที่ 5 การวิเคราะห์ลักษณะของซุ้มประตู-หน้าต่างให้เป็นทัศนธาตุเชิงศิลปะ (ที่มา : Supannikar Tiranaparin)

ภาพที่ 6 การวิเคราะห์ลักษณะของลวดลายให้เป็นทัศนธาตุเชิงศิลปะ (ที่มา : Supannikar Tiranaparin)

จากการที่ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลให้เป็นทัศนธาตุเชิงศิลปะแล้ว จึงได้นำทัศนธาตุเหล่านี้ไปออกแบบสร้างสรรค์เครื่องประดับร่วมสมัยแรงบันดาลใจจากกระเบื้องเคลือบโบราณของวัดปากน้ำ อำเภอมัฒนา จังหวัดสมุทรสงคราม เป็นแบบร่าง 2 มิติ โดยใช้การจัดองค์ประกอบศิลป์เพื่อสร้าง

เครื่องประดับที่มีความร่วมสมัยแสดงออกถึงคุณค่าอัตลักษณ์ ความงามของมรดกทางวัฒนธรรม และมีมูลค่าทางเศรษฐกิจ โดยออกแบบสร้างสรรค์ทั้งหมดจำนวน 3 คอลเลกชัน คือ 1) ดอกไม้ 2) สัตว์มงคล และ 3) ผลไม้ ซึ่งในแต่ละคอลเลกชันจะประกอบไปด้วยสร้อยคอและต่างหู ดังภาพที่ 7-9

ภาพที่ 7 แบบร่างสมบุรณ์ คอลเลกชันดอกไม้ ชุดดอกโบตั๋น (ที่มา : Supannikar Tiranaparin)

ภาพที่ 8 แบบร่างสมบุรณ์ คอลเลกชันสัตว์มงคล ชุดนก (ซ้าย) และแบบร่างสมบุรณ์ คอลเลกชันสัตว์มงคล ชุดสิงโต (ขวา) (ที่มา : Supannikar Tiranaparin)

ภาพที่ 9 แบบร่างสมบุรณ์ คอลเลกชันผลไม้ ชุดผลท้อ (ที่มา : Supannikar Tiranaparin)

4. การสร้างสรรค์ผลงานต้นแบบ

หลังจากที่ได้แบบร่าง 2 มิติที่สมบูรณ์ของเครื่องประดับทั้ง 3 คอลเลกชันแล้ว จึงได้เริ่มสร้างสรรค์ผลงานต้นแบบ โดยวัสดุที่ใช้ในการทำตัวเรือนโลหะ คือ ทองเหลืองชุบทอง และเงินชุบด้วยเงิน ในส่วนของชิ้นงานที่เป็นตัวจีและต่างหู ขึ้นรูปด้วยเทคนิคกระบวนการทางเครื่องเคลือบดินเผา ใช้เนื้อดิน PFA ในการปั้น ตัดที่ละกลีบ ประกอบเป็นดอกโบตั๋น

ชุบเคลือบและเผาที่อุณหภูมิ 1,200 องศาเซลเซียส จากนั้นนำมาเขียนสีเบญจรงค์และเผาที่อุณหภูมิ 800 องศาเซลเซียส โดยเมื่อประกอบชิ้นส่วนต่าง ๆ เข้าด้วยกันเรียบร้อยแล้ว จะได้ผลงานสำเร็จเป็นผลิตภัณฑ์ต้นแบบเครื่องประดับร่วมสมัย : แรงบันดาลใจจากกระเบื้องเคลือบโบราณของ วัดปากน้ำ อัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม จำนวน 3 คอลเลกชัน ดังภาพที่ 10-13

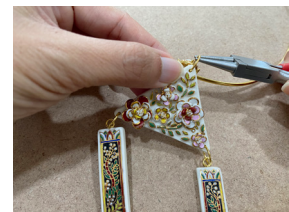
(ก)

(ข)

(ค)

(ง)

ภาพที่ 10 การสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ต้นแบบ การปั้นตัดประกอบเป็นดอกโบตั๋น (ก), การชุบเคลือบ (ข), การเขียนสีเบญจรงค์ (ค) และการประกอบชิ้นงานเครื่องเคลือบดินเผากับตัวเรือนโลหะ (ง) (ที่มา : Supannikar Tiranaparin)

ภาพที่ 11 ผลงานผลิตภัณฑ์ต้นแบบเครื่องประดับร่วมสมัย คอลเลกชันดอกไม้ ชูดอกโบตั๋น (ที่มา : Supannikar Tiranaparin)

ภาพที่ 12 ผลงานผลิตภัณฑ์ต้นแบบเครื่องประดับร่วมสมัย คอลเลกชันสัตว์มงคล ชูดนก (ซ้าย) และชูดสิงโต (ขวา) (ที่มา : Supannikar Tiranaparin)

ภาพที่ 13 ผลงานผลิตภัณฑ์ต้นแบบเครื่องประดับร่วมสมัย คอลเลกชันผลไม้ ชุดผลท้อ (ที่มา : Supannikar Tiranaparin)

5. การจัดนิทรรศการ

ผู้วิจัยได้นำองค์ความรู้และผลงานผลิตภัณฑ์ต้นแบบเครื่องประดับร่วมสมัยที่ได้จากการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ไปจัดแสดงในเดือนกันยายน 2565 ณ ห้องนิทรรศการโครงการอัมพวา ชัยพัฒนานุรักษ์ (มูลนิธิชัยพัฒนา) จังหวัดสมุทรสงคราม ระหว่างวันที่ 24-30 กันยายน 2565 เพื่อเป็น

การเผยแพร่องค์ความรู้และผลงานสู่ชุมชนและสาธารณชน ทำให้เกิดประโยชน์ต่อไป ซึ่งห้องนิทรรศการดังกล่าว ตั้งอยู่บริเวณริมคลองอัมพวา ภายในตลาดน้ำอัมพวา เป็นพื้นที่ที่ใช้จัดนิทรรศการและกิจกรรมหมุนเวียน โดยจะมีทั้งผู้คนในชุมชนและนักท่องเที่ยวที่จะเข้ามาชมภายในนิทรรศการ ซึ่งมีบรรยากาศในการจัดนิทรรศการครั้งนี้ ดังภาพที่ 14

ภาพที่ 14 บรรยากาศในการจัดนิทรรศการ (ที่มา : Supannikar Tiranaparin)

เมื่อผู้วิจัยได้จัดนิทรรศการเพื่อเผยแพร่องค์ความรู้และผลงานแล้ว ได้ให้ประชากรกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นผู้เข้าชม

นิทรรศการตอบแบบสอบถามความพึงพอใจการชมนิทรรศการ และสามารถสรุปผลการประเมินได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สรุปค่าเฉลี่ย ผลการประเมินแบบสอบถามความพึงพอใจการชมนิทรรศการ

ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม (n = 50)	ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ($\bar{x}$)	การแปลผล
1. ก่อนเข้าชมนิทรรศการ ท่านรู้จักวัดปากน้ำ อำเภอมัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม มากน้อยเพียงใด	2.90	ปานกลาง
2. หลังจากเข้าชมนิทรรศการ ท่านได้รับความรู้และรู้จักวัดปากน้ำ อำเภอมัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม เพิ่มขึ้น มากน้อยเพียงใด	4.56	มากที่สุด
3. ท่านได้รับความรู้เกี่ยวกับลวดลายกระเบื้องเคลือบประดับชุดประติมากรรมหน้าต่างของวิหารพระพุทธไสยาสน์ วัดปากน้ำ อำเภอมัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม เพิ่มขึ้น มากน้อยเพียงใด	4.70	มากที่สุด

ตารางที่ 1 สรุปค่าเฉลี่ย ผลการประเมินแบบสอบถามความพึงพอใจการชมนิทรรศการ (ต่อ)

ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม (n = 50)	ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ($\bar{X}$)	การแปลผล
4. ผลงานเครื่องประดับนี้แสดงให้เห็นชัดเจนถึงแรงบันดาลใจจากการถอดอัตลักษณ์ลวดลายกระเบื้องเคลือบประดับซุ้มประตู-หน้าต่างของวิหารพระพุทธไสยาสน์วัดปากน้ำ อำเภอมัปวา จังหวัดสมุทรสงคราม	4.94	มากที่สุด
5. ผลงานวิจัยนี้เป็นการสร้างนวัตกรรมและผลิตภัณฑ์ประเภทเครื่องประดับจากลวดลายประดับตกแต่งสถาปัตยกรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนอัมพวา ซึ่งถือได้ว่าเป็นการสร้างมูลค่าและคุณค่าให้เพิ่มมากขึ้น	4.92	มากที่สุด
6. ผลงานวิจัยนี้เป็นการสร้างสรรค์เครื่องประดับร่วมสมัย โดยใช้เทคนิคกระบวนการทางเครื่องเคลือบดินเผาและงานเบญจรงค์ซึ่งเป็นงานภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนอัมพวา	4.90	มากที่สุด
7. ท่านเกิดแรงบันดาลใจหรือมีแนวทางในการสร้างผลิตภัณฑ์ เพิ่มขึ้น มากน้อยเพียงใด	4.70	มากที่สุด
8. สถานที่ในการจัดนิทรรศการมีความเหมาะสมเพียงใด	4.80	มากที่สุด
9. นิทรรศการนี้เป็นประโยชน์ต่อชุมชนและสาธารณชน มากน้อยเพียงใด	4.84	มากที่สุด
10. ท่านมีความพึงพอใจต่อการจัดนิทรรศการในภาพรวม มากน้อยเพียงใด	4.86	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม ข้อคำถามลำดับที่ 2-10	4.80	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 50 คน มีความพึงพอใจการเข้าชมนิทรรศการโครงการวิจัยการสร้างสรรค์เครื่องประดับร่วมสมัย : แรงบันดาลใจจากลวดลายกระเบื้องเคลือบโบราณของวัดปากน้ำ อำเภอมัปวา จังหวัดสมุทรสงคราม ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.80$) และแยกเป็นรายข้อ 3 ลำดับสูงสุดดังนี้

1) ผลงานเครื่องประดับนี้ แสดงให้เห็นชัดเจนถึงแรงบันดาลใจจากการถอดอัตลักษณ์ลวดลายกระเบื้องเคลือบประดับซุ้มประตู-หน้าต่างของวิหารพระพุทธไสยาสน์วัดปากน้ำ อำเภอมัปวา จังหวัดสมุทรสงคราม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.94$)

2) ผลงานวิจัยนี้เป็นการสร้างนวัตกรรมและผลิตภัณฑ์ประเภทเครื่องประดับจากลวดลายประดับตกแต่งสถาปัตยกรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนอัมพวา ซึ่งถือได้ว่าเป็นการสร้างมูลค่าและคุณค่าให้เพิ่มมากขึ้น อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.92$)

3) ผลงานวิจัยนี้เป็นการสร้างสรรค์เครื่องประดับร่วมสมัย โดยใช้เทคนิคกระบวนการทางเครื่องเคลือบดินเผาและงานเบญจรงค์ซึ่งเป็นงานภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนอัมพวาอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.90$)

อภิปรายผลการวิจัย

จากองค์ความรู้และผลงานการสร้างสรรค์ที่ได้จากการวิจัยที่ได้นำไปจัดแสดงนิทรรศการ ณ โครงการอัมพวาชัยพัฒนานุรักษ์ ผู้วิจัยได้ประเมินความพึงพอใจการชมนิทรรศการ พบว่า ผลงานเครื่องประดับร่วมสมัยนี้ ได้แสดงให้เห็นถึงการออกแบบสร้างสรรค์ที่ได้รับแรงบันดาลใจจากการถอดอัตลักษณ์ลวดลายกระเบื้องเคลือบประดับซุ้มประตู-หน้าต่างของวิหารพระพุทธไสยาสน์วัดปากน้ำ อำเภอมัปวา จังหวัดสมุทรสงคราม เป็นการสร้างนวัตกรรมและผลิตภัณฑ์ประเภทเครื่องประดับจากลวดลายการประดับตกแต่งทางสถาปัตยกรรม ผสมผสานเข้ากับเทคนิคการเขียนสีเบญจรงค์ซึ่งเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนอัมพวา ถือได้ว่าเป็นการสร้างคุณค่าและมูลค่าให้เพิ่มมากขึ้น โดยมีผลการประเมินความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด อีกทั้งผู้เข้าชมนิทรรศการยังได้รับความรู้เกี่ยวกับวัดและลวดลายกระเบื้องเคลือบประดับซุ้มประตู-หน้าต่างวิหารพระพุทธไสยาสน์เพิ่มมากขึ้น ทำให้เห็นได้ว่าองค์ความรู้และผลงานเครื่องประดับร่วมสมัยที่ได้จากการดำเนินโครงการวิจัยและนำไปจัดนิทรรศการเผยแพร่ในครั้งนี้เป็นประโยชน์ต่อชุมชนและสาธารณชน นอกจากนี้การที่ผู้วิจัยสร้างสรรค์ผลงานเครื่องประดับโดยใช้

ทฤษฎีหลักการออกแบบร่วมสมัย โดยใช้พื้นฐานทางองค์ประกอบศิลป์ผสมผสานกับมรดกทางวัฒนธรรม มีความสอดคล้องกับ ภาณุพงศ์ จงชานสิทธ (Jongchansittho, 2021, p. 309) ที่ได้ออกแบบเครื่องประดับเงินเชิงสร้างสรรค์แรงบันดาลใจจากความสวยงามของอัตลักษณ์ล้านนา โดยประยุกต์ใช้จากสิ่งที่ผู้คนล้านนาพบเห็น ค้นเคยเป็นอย่างดี ได้แก่ 1) ลวดลายเมฆไหล ซึ่งเป็นลวดลายที่ใช้ประดับตกแต่งศาสนสถานและสถาปัตยกรรมในล้านนา 2) ผักบั้ง หรือ ผักปลั่ง เป็นผักพื้นบ้านชนิดหนึ่งของล้านนา 3) น้ำตัน หรือ คนโท เป็นงานหัตถกรรมพื้นบ้านที่เป็นภาชนะดินเผา ผวนอกกับหลักการศิลปะและการออกแบบ นำมาสร้างสรรค์เป็นผลงานที่ประยุกต์ใช้ในเชิงพาณิชย์ได้ ดังนั้นจะเห็นได้ว่าแนวคิดในการวิจัยมีความสอดคล้องทั้งในเรื่องของหลักการออกแบบที่ผสมผสานคุณค่าของมรดกทางวัฒนธรรมและมีมูลค่าทางเศรษฐกิจ

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัย “การสร้างสรรค์เครื่องประดับร่วมสมัย : แรงบันดาลใจจากลวดลายกระเบื้องเคลือบโบราณของวัดปากน้ำ อำเภอมัฒนา จังหวัดสมุทรสงคราม” ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ในการถอดอัตลักษณ์ลวดลายกระเบื้องเคลือบประดับชุมชน-หน้าต่างของวิหารพระพุทไธยาสนั้น สามารถนำไปต่อยอดเป็นแรงบันดาลใจในการออกแบบสร้างสรรค์เป็นผลงานหรือผลิตภัณฑ์อื่น ๆ ได้อีกหลายประเภท ซึ่งจะสามารถสร้างมูลค่า สร้างคุณค่าและประโยชน์ได้ต่อไปอีกในหลากหลายศาสตร์หลากหลายแขนง
2. งานวิจัยในครั้งนี้มีประโยชน์ต่อชุมชนและสาธารณชน หากมีโอกาสควรจัดกิจกรรมเพื่อสอนเทคนิคกระบวนการในการสร้างสรรค์ผลงานแก่คนในชุมชนหรือสาธารณชนต่อไป
3. มรดกทางวัฒนธรรมไทยนั้นยังมีอีกเป็นจำนวนมากที่สามารถศึกษาและนำมาเป็นแรงบันดาลใจในการออกแบบสร้างสรรค์เป็นผลงานรูปแบบใหม่ ๆ ได้ ซึ่งถือได้ว่าเป็นการอนุรักษ์ สืบสานถ่ายทอดศิลปะและวัฒนธรรมไทยในอีกรูปแบบหนึ่ง

References

- Jaisuda, T. (2021). **Cultural jewelry design (การออกแบบเครื่องประดับจากมรดกทางวัฒนธรรม)**. Savika Press.
- Jongchansittho, P. (2021). Creative silver jewelry designing : Inspiration from Lanna's elegant identity (การออกแบบเครื่องประดับเงินเชิงสร้างสรรค์ : แรงบันดาลใจจากความสวยงามของอัตลักษณ์ล้านนา). **Journal of Fine and Applied Arts, Khon Kaen University**, 13(1), 308–329.
- Pantupakorn, P., Tanyapirom, S., & Chaonrai, S. (2005). **Project to study glazed ceramic architectural ornaments (Research report) (การศึกษาเครื่องเคลือบดินเผาเพื่อประดับตกแต่งสถาปัตยกรรม) (รายงานการวิจัย)**. Faculty of Fine and Applied Arts, Burapha University. <https://buuir.buu.ac.th/xmlui/handle/1234567890/561>
- Peerapun, W., Piadang, N., Kuaduang, J., Nakhasit, Y., Kanlayanukul, P., & Duangthima, W. (2006). **Travel at Amphawa community and nearby areas in Samut Songkhram Province (เที่ยวชุมชนอัมพวาและพื้นที่ใกล้เคียงในจังหวัดสมุทรสงคราม)**. Community Conservation and Revitalization Research Unit, Faculty of Architecture, Chulalongkorn University.
- Phrakrusamu Wisut Thammawisuttho. (2021). **Wat Pak Nam, Amphawa District, Samut Songkhram Province (วัดปากน้ำ อำเภอมัฒนา จังหวัดสมุทรสงคราม)** [Unpublished manuscript]. Wat Pak Nam.
- Thai Cultural Heritage Continuation Project. (1999). **Benjarong and gilded porcelain ware (เครื่องถ้วยเบญจรงค์และลายน้ำทอง)**. Starprint.
- Thai Studies Cu. (2018, September 29). **Mosaic in Thai art (กระเบื้องในศิลปะไทย)**. Thai Studies. <http://www.thaistudies.chula.ac.th/2018/09/29/กระเบื้องในศิลปะไทย/>